

פרוטוקול II

פרוטוקול נוסף לאמנות גינבה
מיום 12 באוגוסט 1949, בדבר הגנת
קורבנות סכסוכים מזוינים שאינם בינלאומיים (פרוטוקול II)
מיום 8 ביוני 1977

מבוא

הצדדים המתקשרים,

בזכרם כי העקרונות ההומניטריים המעוגנים בסעיף 3 המשותף לאמנות גינבה מיום 12 לאוגוסט 1949 מהווים את היסוד לכבודם של בני האדם במקרים של סכסוך מזויין שאינו בעל אופי בינלאומי,

בזכרם עוד כי מסמכים בינלאומיים בדבר זכויות אדם מציעים הגנה בסיסית לבני האדם,

מדגישים את הצורך להבטיח הגנה טובה יותר לקורבנות סכסוכים מזוינים אלה,

בזכרם כי במקרים אשר אינם מכוסים על ידי החוק שבתוקף, בן האדם נותר תחת הגנתם של עקרונות האנושיות וצווי המצפון הציבורי,

הסכימו כדלהלן:

חלק I

היקף פרוטוקול זה

סעיף 1 - שדה התחולה המהותית

1. פרוטוקול זה, המפתח ומשלים את סעיף 3 המשותף לאמנות גינבה מיום 12 באוגוסט 1949 מבלי לשנות את תנאי תחולתו הקיימים, יחול על כל הסכסוכים המזוינים אשר אינם מכוסים על-ידי סעיף 1 לפרוטוקול הנוסף לאמנות גינבה מיום 12 לאוגוסט 1949 בדבר הגנת קורבנות סכסוכים מזוינים בינלאומיים (פרוטוקול I) ואשר מתרחשים בשטחו של צד מתקשר בין כוחותיו המזוינים לבין כוחות מזוינים מתנגדי משטר או קבוצות מזוינות מאורגנות אחרות אשר, תחת פיקוד אחראי, מקיימים שליטה כזו על חלק משטחו המאפשרת להם להוציא אל הפועל פעולות צבאיות מתמשכות ומתואמות וליישם פרוטוקול זה.
2. פרוטוקול זה לא יחול על מצבים של הפרות סדר פנימיות ומתיחויות כגון מהומות, מעשי אלימות בודדים וספוראדיים ומעשים אחרים בעלי אופי דומה באשר אינם סכסוכים מזוינים.

סעיף 2 - שדה התחולה האישי

1. פרוטוקול זה יוחל, ללא כל הבחנה פסולה המבוססת על גזע, צבע, מין, שפה, דת או אמונה, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי או חברתי, עושר, הורתו של אדם או מעמד אחר, או על כל אמת מידה דומה אחרת (להלן: "הבחנה פסולה") על כל בני האדם הנתונים להשפעת סכסוך מזוין כהגדרתו בסעיף 1.
2. בתום הסכסוך המזוין, כל בני האדם שחירותם נשללה או שחירותם הוגבלה מסיבות הקשורות לסכסוך כגון זה, וכמו כן אלה שחירותם נשללת או שחירותם מוגבלת לאחר הסכסוך בשל אותן סיבות, ייהנו מהגנתם של סעיפים 5 ו-6 עד לסיומה של אותה שלילה או הגבלה של חירות.

סעיף 3 - אי-התערבות

1. דבר בפרוטוקול זה לא ייקרא על-מנת להשפיע על ריבונותה של מדינה או על אחריותה של הממשלה, בכל האמצעים החוקיים, לשמר או להשליט מחדש, חוק וסדר במדינה או להגן על אחדותה הלאומית ושלמותה הטריטוריאלית של המדינה.

2. דבר בפרוטוקול זה לא ייקרא להצדקת התערבות באופן ישיר או עקיף, מכל סיבה שהיא, בסכסוך המזוין או בענייניו הפנימיים או החיצוניים של צד מתקשר שבשטחו מתרחש אותו סכסוך.

חלק II יחס אנושי

סעיף 4 - ערובות יסוד

1. כל בני האדם אשר אינם נוטלים חלק ישיר, או אשר חדלו ליטול חלק במעשי האיבה, בין אם חירותם הוגבלה ובין אם לאו, זכאים לכבוד גופם, כבודם, אמונותיהם ומנהגי דתם. יש לנהוג בהם בכל הנסיבות ביחס אנושי, ללא כל הבחנה פסולה. אסור לפקוד כי לא יהיו ניצולים.

2. מבלי לפגוע בכלליות האמור לעיל, המעשים הבאים כנגד בני האדם אליהם מתייחסת פסקה 1 הינם ויישארו אסורים בכל עת שהיא ובכל מקום שהוא:

(א) אלימות כלפי חייהם, בריאותם, או רווחתם הפיסית או הנפשית של בני אדם, ובפרט רצח, כמו גם יחס אכזרי כגון עינויים, הטלת מום או כל סוג של עונשי גוף;

(ב) ענישה קולקטיבית;

(ג) לקיחתם של בני ערובה;

(ד) מעשי טרור;

(ה) פגיעות חמורות בכבוד האישי, במיוחד יחס משפיל ומבזה, אונס, זנות בכפייה וכל צורה של תקיפה מגונה;

(ו) עבדות וסחר בבני אדם על כל צורותיהם;

(ז) ביזה;

(ח) איומים לבצע כל מעשה מהמעשים האמורים לעיל.

3. ילדים יזכו לטיפול ולסיוע הדרושים להם, ובמיוחד:

(א) הם יקבלו חינוך, כולל חינוך דתי וערכי, בהתאם לרצון הוריהם, או בהיעדר הורים, בהתאם לרצונם של אלה האחראים על טיפולם;

(ב) יינקטו כל הצעדים המתאימים על-מנת לאפשר איחודן של משפחות אשר הופרדו באופן זמני;

(ג) ילדים שלא מלאו להם חמש-עשרה שנים לא יגויסו לכוחות מזוינים או לקבוצות מזוינות ולא יורשו ליטול חלק במעשי האיבה;

(ד) ההגנה המיוחדת המוענקת בסעיף זה לילדים שלא מלאו להם חמש-עשרה שנים תמשיך ותחול עליהם אף אם הם נוטלים חלק ישיר במעשי האיבה על אף האמור בתת-פסקה (ג) והם נלכדו;

(ה) יינקטו אמצעים, במידת הצורך, וכל אימת שהדבר אפשרי בהסכמת הוריהם או בני האדם אשר על-פי חוק או מנהג נושאים בעיקר האחריות לטיפול בהם, לפנות ילדים באופן זמני מן האזור בו מתרחשים מעשי האיבה אל אזור בטוח יותר באותה מדינה, ולהבטיח שהם יהיו מלווים על ידי בני אדם האחראים לביטחונם ולרווחתם.

סעיף 5 - בני אדם שחירותם הוגבלה

1. בנוסף להוראות סעיף 4, יש לקיים לכל הפחות את ההוראות הבאות ביחס לבני אדם שחירותם נשללה מהם מסיבות הקשורות לסכסוך המזוין, בין אם הם נעצרו או נכלאו:

(א) הפצועים והחולים יזכו לטיפול בהתאם לסעיף 7;

(ב) בני האדם הנזכרים בפסקה זו יזכו, באותו היקף כשל האוכלוסיה האזרחית המקומית, לאספקת מזון ומי שתייה ולשמירה על הבריאות וההיגיינה ולהגנה מפני קשיי האקלים ומפני הסכסוך המזוין;

(ג) הם יורשו לקבל סיוע אישי או קולקטיבי;

(ד) יותר להם לקיים את פולחני דתם, ואם הדבר נדרש ומתאים, לקבל סיוע רוחני מבני אדם כגון כהני דת הממלאים תפקידים דתיים;

(ה) אם יידרשו לעבוד, הם ייהנו מתנאי עבודה ומבטחונות דומים לאלו מהם נהנית האוכלוסיה האזרחית המקומית.

2. אלה האחראים למעצרים או לכליאתם של בני האדם הנזכרים בפסקה 1 יכבדו גם, במסגרת מגבלות יכולתם, את ההוראות הבאות ביחס לבני אדם אלה:

(א) פרט למקרים שבהם נשים וגברים בני משפחה משוכנים יחדיו, יוחזקו נשים במגורים הנפרדים מאלה של גברים והן יהיו תחת פיקוחן הישיר של נשים;

(ב) הם יהיו זכאים לשלוח ולקבל מכתבים וגלויות, אשר את מספרם רשאית רשות מוסמכת להגביל רק אם זו סבורה כי הדבר נחוץ;

(ג) מקומות מעצר וכליאה לא ימוקמו בסמוך לאזור הלחימה. בני האדם הנזכרים בפסקה 1 יפוננו כאשר המקומות בהם הם עצורים או כלאים הופכים חשופים במיוחד לסכנה הנובעת מן הסכסוך המזוין, אם ניתן לבצע את פינויים בתנאי בטיחות נאותים;

(ד) הם יהיו זכאים לבדיקות רפואיות;

(ה) לא יועמדו בסכנה על-ידי מעשה או מחדל שאינם מוצדקים. בהתאם לכך, אסור לחשוף את בני האדם המתוארים בסעיף זה לכל הליך רפואי אשר

אינו נדרש על-פי מצבו הבריאותי של האדם הנוגע בדבר ואשר אינו עולה בקנה אחד עם סטנדרטים רפואיים מקובלים המיושמים ביחס לבני אדם חופשיים בנסיבות רפואיות דומות.

3. בני אדם שאינם מכוסים על-ידי פסקה 1, אך חירותם הוגבלה בכל דרך שהיא מסיבות הקשורות לסכסוך המזוין, יזכו ליחס אנושי בהתאם לסעיף 4 ולפסקאות 1(א), (ג) ו-1(ד), ו-2(ב) של סעיף זה.

4. אם הוחלט לשחרר בני אדם שחירותם נשללה מהם, יינקטו אמצעים הנחוצים להבטיח את ביטחונם על-ידי אלה המחליטים כך.

סעיף 6 - העמדה לדין פלילי

1. סעיף זה חל על העמדה לדין בגין עבירות פליליות הקשורות לסכסוך המזוין ועל ענישתם.

2. לא יינתן גזר-דין ולא יוצא לפועל עונש כלפי אדם שנמצא אשם בעבירה, אלא בהתאם להרשעה שנתנה על-ידי בית משפט המעניק את הערובות החיוניות הבסיסיות של עצמאות והעדר-פניות. בפרט:

(א) ההליך יקבע כי פרטי העבירה הנטענת נגדו יימסרו ללא דיחוי לנאשם ויעניק לנאשם, לפני ובמהלך משפטו, את כל הזכויות והאמצעים ההכרחיים להגנה;

(ב) לא יורשע אדם בעבירה אלא על בסיס של אחריות עונשית אישית;

(ג) לא יואשם או יורשע אדם בעבירה פלילית בשל כל מעשה או מחדל שלא היוו עבירה פלילית, לפי הדין, בעת ביצועה; ואף לא יוטל עונש כבד יותר מאשר זה שחל במועד בו בוצעה העבירה הפלילית; אם, לאחר ביצוע העבירה, נקבעה הוראה בחוק המטילה עונש קל יותר, יהנה ממנה העבריין;

(ד) כל אדם המואשם בעבירה הוא בחזקת חף מפשע עד שהוכח כי אשם הוא על-פי דין;

(ה) לכל אדם המואשם בעבירה תהא הזכות להישפט בפניו;

(ו) לא יחויב אדם להעיד נגד עצמו או להודות באשמה.

3. אדם שהורשע, יובאו לידיעתו בעת ההרשעה הסעדים השיפוטיים והאחרים העומדים לרשותו, וכן מגבלות הזמן במסגרתן הם ניתנים למימוש.

4. לא ייגזר עונש מוות על בני אדם שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנים בעת העבירה, ולא יוצא אל הפועל על נשים הרות או על אמהות לילדים רכים.

5. בתום מעשי האיבה, יפעלו הרשויות שבשלטון להעניק את החנינה האפשרית הרחבה ביותר לבני אדם אשר השתתפו בסכסוך המזוין, או לאלה מהם נשללה חירותם מסיבות הקשורות לסכסוך המזוין, בין אם נעצרו או נכלאו.

חלק III

פצועים, חולים וניצולי ספינות שנטרפו

סעיף 7 - הגנה וטיפול

1. כל הפצועים, החולים וניצולי הספינות שנטרפו, בין אם לקחו הם חלק בסכסוך המזוין ובין אם לאו, יכובדו ויוגנו.
2. בכל הנסיבות ינהגו בהם ביחס אנושי והם יזכו, במלוא ההיקף המעשי ותוך הדיחוי המזערי ביותר שאפשר, לטיפול ולתשומת הלב הרפואיים הנדרשים על-פי מצבם. לא תהיה ביניהם כל הבחנה המבוססת על כל נימוק שהוא שאינו רפואי.

סעיף 8 - חיפוש

כל אימת שהנסיבות מאפשרות זאת, ובמיוחד לאחר היתקלות, יינקטו כל האמצעים האפשריים, ללא דיחוי, כדי לחפש אחר הפצועים ולאספם, החולים וניצולי הספינות שנטרפו, להגן עליהם מפני ביזה ויחס לא-נאות, להבטיח כי יטופלו כראוי, ולחפש אחר המתים, למנוע את ביזויים ולפנותם באופן ראוי.

סעיף 9 - הגנת סגל רפואה ודת

1. סגלי רפואה ודת יכובדו ויוגנו, ותינתן להם כל העזרה הזמינה לצורך ביצוע תפקידיהם. הם לא יאולצו לבצע משימות אשר אינן עולות בקנה אחד עם משימתם ההומניטרית.
2. בביצוע תפקידיו, סגל רפואה לא יידרש ליתן עדיפות לאדם כלשהו, אלא מסיבות רפואיות.

סעיף 10 - הגנה כללית על חובות רפואיות

1. בשום נסיבות שהן לא ייענש אדם כלשהו בשל ביצוע פעילויות רפואיות העולות בקנה אחד עם האתיקה הרפואית, ללא קשר לזהותו של האדם שהטיפול מיטיב עמו.
2. בני אדם העוסקים בפעילויות רפואיות לא יאולצו לעשות מעשים או לבצע עבודות בניגוד לכללי האתיקה הרפואית או לכללים רפואיים אחרים המיועדים לתועלתם של הפצועים והחולים או לפרוטוקול זה, ולא יאולצו להימנע ממעשים כנדרש מאלה.

3. חובותיהם המקצועיות של בני אדם העוסקים בפעילויות רפואיות בעניין מידע שהם עשויים לרכוש באשר לפצועים ולחולים המצויים בטיפולם תכובדנה, בכפוף לחוק הלאומי.

4. בכפוף לחוק הלאומי, לא יענש בכל דרך שהיא אף אדם העוסק בפעילויות רפואיות בגין סירוב או אי-מתן מידע באשר לפצועים ולחולים המצויים או שנמצאו בטיפולו.

סעיף 11 - הגנת יחידות רפואה וכלי תעבורה רפואית

1. יחידות רפואה וכלי תעבורה רפואי יכובדו ויוגנו בכל עת ולא יהיו מטרה להתקפה.
2. ההגנה שלה זכאים יחידות רפואה וכלי תעבורה רפואית לא תיפסק אלא אם נעשה בהם שימוש לביצוע מעשי איבה, מחוץ לתפקידם ההומניטרי. עם זאת, ההגנה אפשר שתפסק רק לאחר מתן התראה הקוצבת, כל אימת שהדבר מתאים, פרק זמן סביר, ולאחר שהתראה כזו נותרה ללא מענה.

סעיף 12 - סמל ההבחנה

בהתאם להוראות הרשות המוסמכת הנוגעת לעניין, סמל ההבחנה של הצלב האדום, הסהר האדום או האריה והשמש האדומים על רקע לבן יוצגו על-ידי סגל רפואה ודת ויחידות רפואה, ועל כלי תעבורה רפואית. הסמל יכובד בכל הנסיבות. לא יעשה בו שימוש בלתי-ראוי.

חלק IV

אוכלוסיה אזרחית

סעיף 13 - הגנת האוכלוסיה האזרחית

1. האוכלוסיה האזרחית ואזרחים יחידים ייהנו מהגנה כללית מפני סכנות הנובעות מפעולות צבאיות. על-מנת ליתן תוקף להגנה זו, הכללים הבאים יקוימו בכל הנסיבות.
2. האוכלוסיה האזרחית באשר היא, כמו גם אזרחים יחידים, לא יהיו מטרה להתקפה. מעשי אלימות או איומים באלימות שמטרתם העיקרית היא לזרוע פחד בקרב האוכלוסיה האזרחית הינם אסורים.
3. אזרחים ייהנו מן ההגנה המוענקת על-פי חלק זה, אלא אם ולמשך אותו הזמן בו נוטלים הם חלק ישיר במעשי איבה.

סעיף 14 - הגנת אובייקטים חיוניים להישרדות האוכלוסיה האזרחית

הרעבת אזרחים כשיטת לוחמה הינה אסורה. משום כך אסור לתקוף, להרוס, לסלק או להוציא מכלל שימוש, למטרה זו, אובייקטים החיוניים להישרדות האוכלוסיה האזרחית, כגון מוצרי מזון, שטחים חקלאיים המשמשים לייצור מוצרי מזון, יבולים, משק חי, מתקני ואספקת מי שתייה ומפעלי השקיה.

סעיף 15 - הגנת מפעלים ומתקנים המכילים כוחות מסוכנים

מפעלים או מתקנים המכילים כוחות מסוכנים, דהיינו סכרים, תעלות ותחנות כוח גרעיניות לייצור חשמל, לא ייעשו מטרה להתקפה, גם במקום בו אובייקטים אלה מהווים מטרות צבאיות, אם התקפה כזו עלולה לגרום את שחרורם של כוחות מסוכנים וכתוצאה מכך לאבידות חמורות בקרב האוכלוסיה האזרחית.

סעיף 16 - הגנת אובייקטים תרבותיים ומקומות פולחן

מבלי לפגוע בהוראות אמנת האג להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין מיום 14 במאי 1954, נאסר לבצע כל מעשי איבה המכוונים נגד מונומנטים היסטוריים, יצירות אמנות או מקומות פולחן המהווים את מורשתם התרבותית או הרוחנית של עמים, ולעשות בהם שימוש בתמיכה במאמץ הצבאי.

סעיף 17 - איסור על תנועות בכפייה של אזרחים

1. אין להורות על עקירתה של האוכלוסיה האזרחית מסיבות הקשורות לסכסוך אלא אם בטחונם של האזרחים הנוגעים בדבר או סיבות צבאיות מוחלטות דורשים זאת. היה ויש לבצע עקירות כאלה, יינקטו כל האמצעים האפשריים על-מנת שהאוכלוסיה האזרחית תיקלט בתנאים מספקים של מחסה, היגיינה, בריאות, ביטחון ותזונה.
2. אין לאלץ אזרחים לעזוב את הטריטוריה שלהם מסיבות הקשורות לסכסוך.

סעיף 18 - אגודות סיוע ופעולות סיוע

1. אגודות סיוע הממוקמות בשטחו של צד מתקשר, כגון ארגוני צלב אדום (סהר אדום, אריה ושמש אדומים), רשאים להציע את שירותיהם לביצוע תפקידיהם המסורתיים ביחס לקורבנות הסכסוך המזוין. האוכלוסיה האזרחית רשאית, גם ביוזמתה שלה, להציע לאסוף את הפצועים, החולים ואת ניצולי הספינות שנטרפו ולטפל בהם.
2. אם האוכלוסיה האזרחית סובלת מקשיים מופרזים מחמת מחסור באספקה החיונית להישרדותה, כגון מוצרי מזון ואספקה רפואית, יינקטו עבור האוכלוסיה האזרחית פעולות סיוע שהן באופן בלעדי הומניטריות ונטולות פניות באופיין והמנוהלות ללא הבחנה פסולה, בכפוף להסכמת הצד המתקשר הנוגע בדבר.

חלק V הוראות סיום

סעיף 19 - הפצה

פרוטוקול זה יופץ באופן הרחב ביותר האפשרי.

סעיף 20 - חתימה

פרוטוקול זה יהיה פתוח לחתימה על-ידי הצדדים לאמנות שישה חודשים לאחר חתימתו של הכתב הסופי וישאר פתוח לתקופה של שנים-עשר חודשים.

סעיף 21 - אשרור

פרוטוקול זה יאשרר בהקדם האפשרי. כתבי האשרור יופקדו אצל המועצה הפדרלית השוויצרית, דפוזיטר האמנות.

סעיף 22 - הצטרפות

פרוטוקול זה יהיה פתוח להצטרפות על-ידי כל צד שהוא לאמנות שלא חתם עליו. כתבי ההצטרפות יופקדו אצל הדפוזיטר.

סעיף 23 - כניסה לתוקף

1. פרוטוקול זה ייכנס לתוקף שישה חודשים לאחר הפקדת שני כתבי אשרור או הצטרפות.
2. לגבי כל צד לאמנות שיאשרר פרוטוקול זה או יצטרף אליו לאחר מכן, פרוטוקול זה ייכנס לתוקף שישה חודשים לאחר שהפקיד צד זה את כתב האשרור או ההצטרפות שלו.

סעיף 24 - תיקון

1. כל צד מתקשר רשאי להציע תיקונים לפרוטוקול זה. נוסח כל תיקון מוצע יועבר לדפוזיטר אשר יחליט, לאחר התייעצות עם כל הצדדים המתקשרים והוועד הבינלאומי של הצלב האדום, האם יש לכנס ועידה על-מנת לשקול את התיקון המוצע.

2. הדפוזיטר יזמין לוועידה כאמור את כל הצדדים המתקשרים וכן את הצדדים לאמנות, בין אם הם חתומים על פרוטוקול זה ובין אם לאו.

סעיף 25 - הסתלקות

1. במקרה שצד מתקשר יסתלק מפרוטוקול זה, תיכנס ההסתלקות לתוקף רק שישה חודשים לאחר קבלת כתב ההסתלקות. אם, בכל זאת, עם פקיעתם של שישה חודשים, הצד המסתלק מצוי במצב אליו מתייחס סעיף 1, ההסתלקות לא תכנס לתוקף לפני תום הסכסוך המזוין. בני אדם שחירותם נשללה מהם, או שחירותם הוגבלה, מסיבות הקשורות בסכסוך ימשיכו אף על פי כן ליהנות מהוראות הפרוטוקול עד לשחרורם הסופי.
2. ההסתלקות תימסר בכתב לידיעת הדפוזיטר אשר יעבירה לכל הצדדים המתקשרים.

סעיף 26 - הודעות

- הדפוזיטר יידע את הצדדים המתקשרים וכן את הצדדים לאמנות, בין אם הם חתומים על פרוטוקול זה ובין אם לאו, אודות:
- (א) חתימות על פרוטוקול זה והפקדתם של כתבי אשרור והצטרפות על-פי סעיפים 21 ו-22;
 - (ב) תאריך כניסתו של פרוטוקול זה לתוקף על-פי סעיף 23; וכן
 - (ג) הודעות והצהרות שנתקבלו על-פי סעיף 24.

סעיף 27 - רישום

1. לאחר כניסתו לתוקף, יועבר פרוטוקול זה על-ידי הדפוזיטר למזכירות האומות המאוחדות לרישום ופרסום, בהתאם לסעיף 102 של מגילת האומות המאוחדות.
2. הדפוזיטר גם יודיע למזכירות האומות המאוחדות על כל אשרורים והצטרפויות אשר קיבל ביחס לפרוטוקול זה.

סעיף 28 - נוסח מהימן

עותק המקור של פרוטוקול זה, אשר נוסחיו בערבית, סינית, אנגלית, צרפתית, רוסית וספרדית מהימנים במידה שווה, יופקדו אצל הדפוזיטר, אשר יעביר עותקים מתאימים למקור שלהם לכל הצדדים לאמנות.